

ΜΑΡΙΝΕΖΑ ΒΑΜΒΑΚΑΡΗ
ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Romantic Hero

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ :
ΚΩΣΤΑΣ ΓΟΥΔΗΣ

Ιούνιος 2008

ΤΕΙ ΑΘΗΝΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΚΑΙ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΜΑΡΙΝΕΖΑ ΒΑΜΒΑΚΑΡΗ
ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Romantic Hero

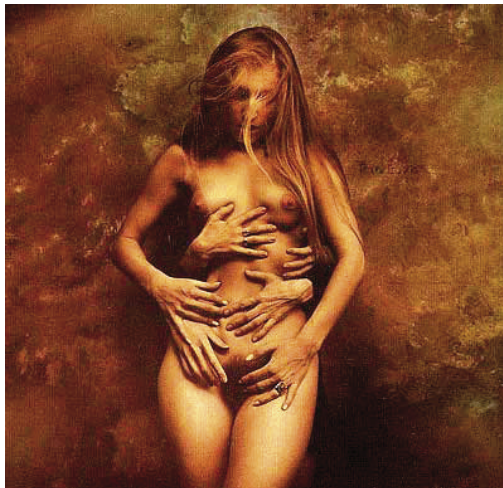
Ιούνιος 2008

Romantic Hero

Ρομαντικός ήρωας:
Λογοτεχνικό αρχέτυπο
το οποίο αναφέρεται
σε έναν χαρακτήρα
που αποβάλλει τις
καθιερωμένες νόρμες
και συμβάσεις, που
έχει αποκλειστεί από
την κοινωνία και
χρησιμοποιεί τον εαυτό
του ως το κέντρο της
ύπαρξής του.

Gregory Crewdson, Untitled,
from the series Twilight,
1998-2002

Jan Saudek,
Ida with Some Hands, 1988

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Οι εικόνες αυτές ξεκίνησαν μέσα από μια γενική διάθεση να παίξω με τη δημιουργία εικόνων στον υπολογιστή, μια και λόγω επαγγελματικής τριβής είχα εξοικειωθεί με τη λειτουργία του Photoshop τόσο ώστε να θέλω να δώ τις δημιουργικές δυνατότητες της ψηφιακής επεξεργασίας.

Ωστόσο μετά από δύο-τρία στάδια προσπαθειών παρατήρησα πως άρχισαν να με ενδιαφέρουν τα αισθητικά και νοηματικά στοιχεία περισσότερο από τον τρόπο δημιουργίας της εικόνας. Σύντομα διαπίστωσα πως η συνολική δουλειά είχε αρχίσει να στρέφεται προς μια συγκεκριμένη κατεύθυνση. Πέρα από τις καθαρά φωτογραφικές επιρροές όπως π.χ. η σκηνοθεσία αλλά και το στήσιμο του «σεναρίου» στη δουλειά του Gregory Crewdson, τα χρώματα και οι χώροι στην δουλειά του Jan Saudek, παρατηρούσα ένα πλήθος στοιχείων (ψυχολογικών, θεματικών, πολιτισμικών, αισθητικών) που έδιναν στις εικόνες έναν κοινό χαρακτήρα. Αναλύοντας και συζητώντας τα στοιχεία αυτά με τον εισηγητή μου, άρχισα να βλέπω πως κινιόμουν σ' ένα κλίμα ρομαντισμού. Ενός ρομαντισμού με στοιχεία βικτωριανής παρθενικότητας αλλά και χολλυγουντιανής επικής εικονογραφίας. Αναγνωρίζοντας τα στοιχεία αυτά ξεκαθάριζε το πράγμα στο μυαλό μου και άρχιζα να

Gregory Crewdson
Untitled (boy with hand in drain),
2001-2002

χτίζω τις εικόνες μου με πλήρη επίγνωση για τον χαρακτήρα των στοιχείων στήριξής τους. Η έρευνα και η ανάλυση των στοιχείων αυτών με βοήθησε ώστε να κατανοήσω καλύτερα την αφήγηση των εικόνων μου και να ολοκληρώσω αυτή την ενότητα.

Σε μία προσπάθεια να ενταχθεί το αρχέτυπο του ρομαντικού ήρωα σε ένα ευρύτερο θεωρητικό πλαίσιο, πρέπει να εξεταστούν μερικά από τα χαρακτηριστικά του γνωρίσματα, όπως και οι ρίζες του στις τέχνες της ρομαντικής αλλά και της σύγχρονης περιόδου. Εδώ μπορεί να αναφερθεί η ενδοσκόπηση, ο θρίαμβος του ατόμου έναντι των κοινωνικών, θεολογικών ή φιλοσοφικών συμβάσεων, η μελαγχολία, η απομόνωση, η αποξένωση και ενδεχομένως η μισανθρωπία. Ένα ακόμα σημαντικό χαρακτηριστικό είναι το λεγόμενο Wanderlust, δηλαδή η εκτός ελέγχου τάση για την ανακάλυψη ενός νέου τόπου, μιας νέας φιλοσοφίας ή κοινωνίας, και ο παράδοξος συνδυασμός της με νοσταλγία. Το Wanderlust εκφράζεται συνήθως με μία τάση του χαρακτήρα να ταξιδέψει ή με μια δυνατή επιθυμία για την εξερεύνηση του κόσμου.

Ένα σύγχρονο παράδειγμα θα μπορούσε να είναι ο χαρακτήρας Forrest Gump της ομώνυμης ταινίας, ο οποίος οδηγείται από μια ανεξέλεγκτη επιθυμία να γυρίσει τρέχοντας ολόκληρες τις Η.Π.Α., για να σταματήσει ξαφνικά και να γυρίσει σπίτι. Έχοντας λοιπόν σημειώσει τα βασικά χαρακτηριστικά, θα επιχειρήσω μια ιστορική αναδρομή.

Ρομαντική Περίοδος (Δεύτερο μισό του 18ου αιώνα-αρχές 19ου)

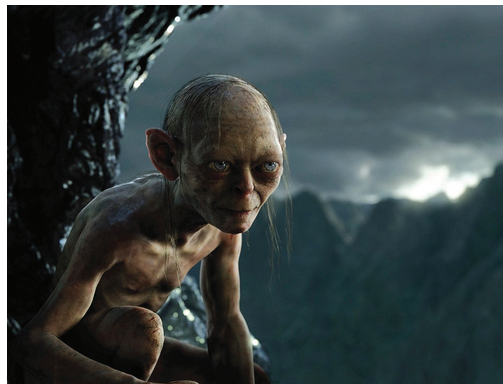
Ο όρος Ρομαντισμός ως γενική έννοια αναφέρεται σε έργα συγκεκριμένων ποιητών, πεζογράφων, ζωγράφων και μουσικών, καθώς και πολιτικών και φιλοσοφικών αναλυτών των τελευταίων δεκαετιών του 18ου έως και της αρχής του 19ου. Ήταν κατά ένα μεγάλο μέρος μια αντίδραση στα έργα της περιόδου του διαφωτισμού και της επιστημονικής εκλογίκευσης της φύσης. Στα ρομαντικά έργα παρατηρείται έμφαση σε συναισθήματα όπως ο τρόμος ή το δέος, στον εκθειασμό της αδάμαστης φύσης και της αισθητικής ποιότητας της, όπως και η άνοδος της λαϊκής τέχνης και παράδοσης, αλλά και ο εναγκαλισμός του ξένου,

του μακρινού ή του εξωτικού. Χαρακτηρίζεται επίσης από μια προσπάθεια να αποφευχθούν οι περιορισμοί της ελευθερίας του ατόμου από την αστική ανάπτυξη και τον εκβιομηχανισμό της κοινωνίας. Στα χρόνια του ρομαντισμού επίσης υπήρχε έντονη η πεποίθηση της ιστορικής αναγκαιότητας του, στο πλαίσιο του Zeitgeist (το πνεύμα της εποχής) που εξέφραζαν οι ρομαντικές ιδέες.

Ειδικά στη μουσική, ο ρομαντισμός άντεξε ως το 1900 περίπου, ενώ η πιο αγνή περίοδος της θεωρείται το 1815-1848. Ένα ακόμα ενδιαφέρον στοιχείο είναι η ανάπτυξη του εθνικισμού, αλλά και η ιδεολογική συνάφεια με τις επαναστάσεις της περιόδου (Γαλλική επανάσταση, Αμερικανική επανάσταση, Ελληνική επανάσταση, Βελγική επανάσταση).

Σύγχρονη περίοδος και δημοφιλής κουλτούρα.

Μερικά στοιχεία του ρομαντισμού, όπως η αντίδραση στο νατουραλισμό και την εξωστρεφή καταγραφή των ερεθισμάτων, επέστρεψαν μέσα από το κίνημα του νεορομαντισμού στα τέλη του 19ου και στις αρχές του 20ου αι. στη μουσική και

Lord of the Rings, Golum

την ζωγραφική. Τις δεκαετίες 1880 - 1910 υπήρξε άνθιση του κινήματος με εκπροσώπους όπως οι Lewis Carroll, John Ruskin, Rudyard Kipling, W.B. Yeats, καθώς και από φωτογραφικές τεχνικές που προσομοίαζαν ζωγραφικούς πίνακες. Το κίνημα συνέχισε μέχρι τα τέλη του εικοστού αιώνα, με μια σημαντική καμπή στα χρόνια της pop art και του αφηρημένου εξπρεσιονισμού.

Στοιχεία του ρομαντισμού αλλά και της Γοτθικής αισθητικής έχουν επιβιώσει, συνειδητά ή μη, σε ένα μεγάλο δείγμα της δημοφιλούς κουλτούρας.

Στην λογοτεχνία του πρώτου μισού του 20ου αι., το έργο του J.R.R. Tolkien και ειδικά το βιβλίο "The Lord of the Rings" το οποίο δανείστηκε στοιχεία της κέλτικης και Αγγλο-Σαξονικής μυθολογίας, έχει γραφτεί ως έργο Μυθιστορίας (αγγλικός όρος Romance), το οποίο θεωρείται πρόγονος του ρομαντισμού με μεσαιωνικές ρίζες. Επηρέασε ένα μέρος της δημοφιλούς πεζογραφίας και αναβιώθηκε με την κινηματογραφική του μεταφορά από τον Peter Jackson.

Στην μουσική, στη λογοτεχνία και στις εικαστικές τέχνες στα τέλη του 20ου αι. και ως τις μέρες μας, διαμορφώθηκε η υποκουλτούρα "Gothic" η οποία συνειδητά χρησιμοποιεί πολλά στοιχεία

της αισθητικής της ρομαντικής περιόδου και της γοθικής λογοτεχνίας του 19ου αι., απογυμνωμένα από την πολιτική ιδεολογία της, ενώ επίσης χρησιμοποιεί στοιχεία του σαδομαζοχισμού και των ταινιών τρόμου. Ιδεολογικά σε γενικές γραμμές υποστηρίζεται η ανοχή στην διαφορετικότητα, η ανεξαρτησία και η θλίψη απέναντι στα ελαττώματα της κοινωνίας τα οποία η επικρατής κουλτούρα τείνει να αγνοεί ή να ξεχνάει. Η αισθητική του Gothic δανείζεται στοιχεία από την ελισαβετιανή, τη βικτοριανή ή ακόμα και τη μεσαιωνική περίοδο, το φετιχισμό, το body modification και από θρησκευτικά, μυθολογικά και αλχημιστικά σύμβολα, αλλά και από τη λεγόμενη "camp" αισθητική, η οποία περικλείει ό,τι έχει αξία λόγω της ειρωνίας, του κακού γούστου ή της υπερβολής. Υπάρχει επίσης το στοιχείο της αμφισεξουαλικότητας, της ανδρόγυνης ενδυμασίας, του επαναπροσδιορισμού των χαρακτηρισικών των φύλων. Η Gothic υποκουλτούρα έχει κατηγορηθεί για αμοραλισμό, για εξώθηση νέων σε παράνομες πράξεις και για κατάχρηση ουσιών, καθώς και για ευρωκεντρισμό και ρατσιστικές τάσεις, αν και υπάρχει και στην Αμερική.

Siouxsie Sioux - "Into a swan"
(2007)

Έχει επηρεάσει το μουσικό κίνημα του gothic rock (1980-σήμερα), με κύριους εκπρόσωπους τους Siouxsie Sioux and the Banshees, τους Joy Division, τους Bauhaus, τον Nick Cave με τους Birthday Party και πολλούς άλλους. Το κύριο γνώρισμα του είναι η σκοτεινή, μελαγχολική ατμόσφαιρα, οι αναφορές στον θάνατο και σε θρησκευτικές ή υπερβατικές ιδέες, είτε αυτές γίνονται με κριτική διάθεση είτε όχι. Η εικονογραφία και η αισθητική του διαφοροποιείται από αυτή του Heavy Metal, το οποίο επίσης δανείζεται εικονογραφία και αισθητική ρομαντική και γοτθική, χωρίς όμως το στοιχείο του camp.

Στον κινηματογράφο αξίζει να αναφερθεί η ταινία *Nosferatu* του F.W. Murnau (1922), αν και ανήκει στον Γερμανικό Εξπρεσιονισμό, διότι αναφέρεται στο εμβληματικό γοτθικό μυθιστόρημα *Dracula* του Bram Stoker, που επηρέασε, μαζί με τη ρομαντική-γοτθική νουβέλλα *Frankenstein* της Mary Shelley (1818) και άλλα έργα της ρομαντικής περιόδου, την αισθητική της Gothic υποκουλτούρας. Αργότερα ιδρύθηκε η εταιρεία Hammer Film Productions (1934-σήμερα) η οποία είναι γνωστή κυρίως για τις γοτθικής αισθητικής ταινίες τρόμου και την χαρακτηριστική αισθητική και τεχνοτροπία

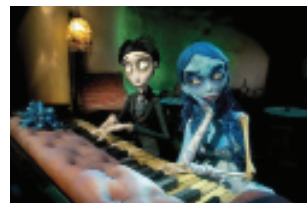
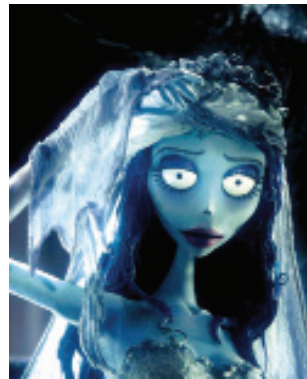
Tim Burton's
Edward
Scissorhands

Tim Burton's
Sweeney Todd:
The Demon
Barber of Fleet
Street

Tim Burton's
Corpse Bride

τους, καθώς και για την Camp αξία τους, καθώς και οι ηθοποιοί Bela Lugosi, Christopher Lee, Vincent Price, Boris Carloff και ο σκηνοθέτης Ed Wood, που συμμετείχαν σε ταινίες ανάλογης αισθητικής, ηθελημένα η όχι κιτς.

Τέλος, θα πρέπει να αναφερθούμε στον σκηνοθέτη Tim Burton και στην χρήση αναφορών στην βικτωριανή και γοτθική αισθητική, αλλά και στην gothic υποκουλτούρα και στην camp αισθητική, το έργο του οποίου επηρέασε και συνεχίζει να επηρεάζει τον κινηματογράφο και την μουσική, αλλά και τη φωτογραφία και τις εικαστικές τέχνες.

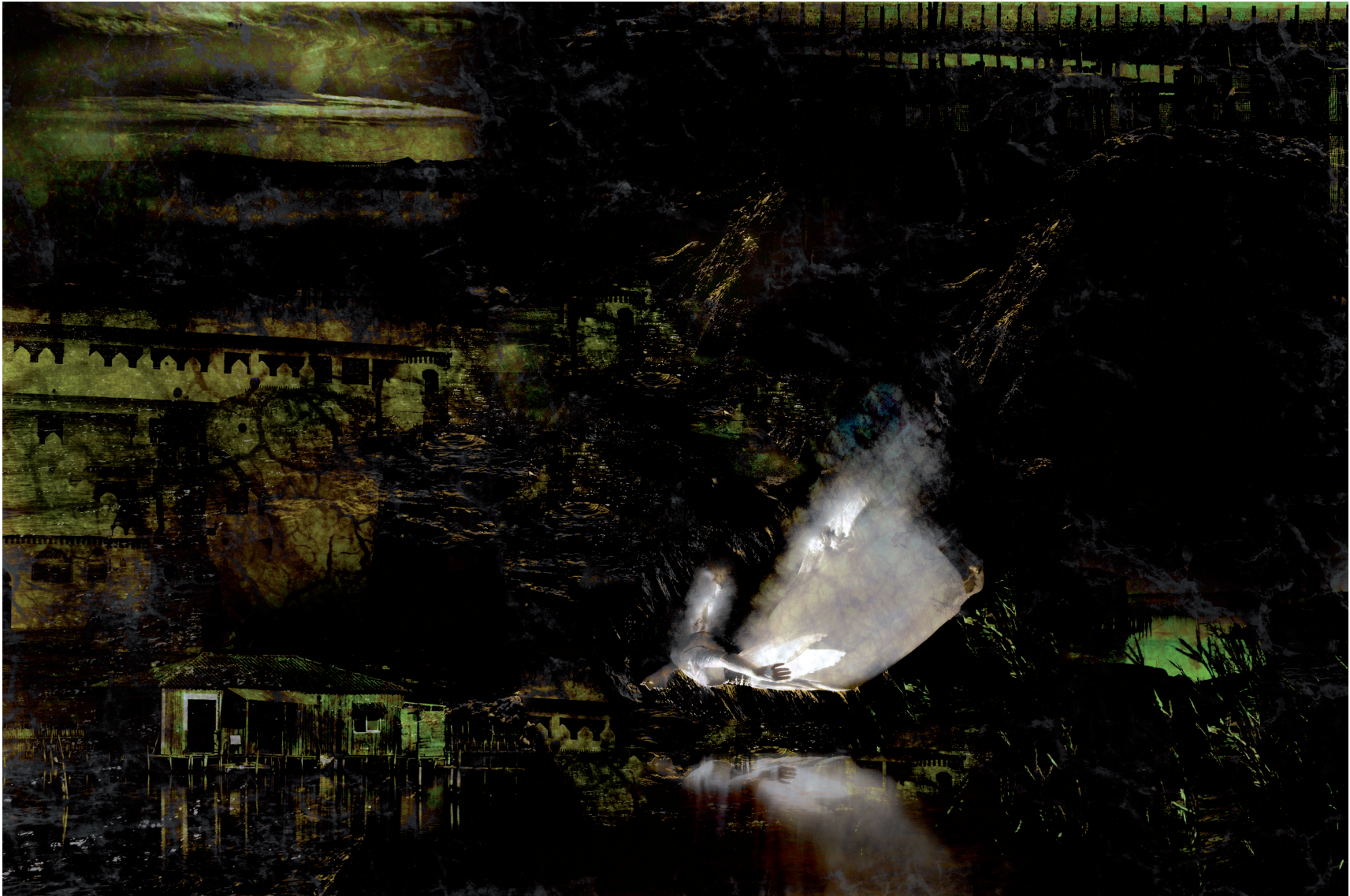
Ευχαριστώ θερμά τον Γιώργο Γουδή, για την βοήθεια που μου προσέφερε κατά την συγγραφή του κειμένου.

Βιβλιογραφία

1. Furst, L.R. (1976). The romantic hero, or is he an anti-hero? *Studies in the Literary Imagination*, 9(1), 53-67.
2. http://en.wikipedia.org/wiki/Goth_subculture
3. http://www.wsu.edu/~brians/hum_303/romanticism.htm
4. Friedrich von Schlegel (1772-1829): Extract from *Descriptions of Paintings, 1802-1804* (<http://www.archive.org/web/web.php>)
5. J. C. Friedrich Von Schiller (1759-1805): *Letters Upon The Aesthetic Education of Man, 1794* (<http://www.fordham.edu/halsall/mod/schiller-education.html>)
6. Charles Baudelaire: *What is Romanticism?* (<http://www.archive.org/web/web.php>)

ΕΙΚΟΝΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον δικό μου «Ρομαντικό ήρωα», τον εισηγητή μου Κώστα Γουδή, για την πολύτιμη βοήθεια και υποστήριξη που μου έδωσε , από την αρχή έως το τέλος αυτής της φωτογραφικής διαδρομής.